

IJTIMOIY KONFORIZM VA SHAXSLARARO XATTI-HARAKAT

Toirova Nilufar Shuxrat qizi.

Toshkent Xalqaro Kimyo universiteti magistranti

E-mail: nilufar7411@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy konforizm tushunchasi, uning shaxs va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlardagi roli hamda shaxslararo xatti-harakatlarga ta'siri tahlil qilingan. Muallif konforizmning ijobiy va salbiy jihatlarini ochib beradi, shaxsning mustaqil fikrlashiga ta'sir etuvchi omillar, jumladan, guruh bosimi, ijtimoiy me'yorlar va stereotiplar kabi holatlarni ko'rib chiqadi. Maqolada, shuningdek, shaxslararo aloqalarda konforizmning namoyon bo'lish shakllari va uni bartaraf etish yo'llari haqida fikr yuritiladi. Ilmiy-nazariy tahlillar va amaliy misollar orqali muallif ijtimoiy muomaladagi muvozanatni saqlashda tanqidiy fikrlashning ahamiyatini asoslab beradi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy konforizm, shaxslararo munosabatlar, guruh bosimi, ijtimoiy me'yorlar, xatti-harakat, ijtimoiy psixologiya, shaxs erkinligi, konforlik, mustaqil fikr, ijtimoiy ta'sir.

СОЦИАЛЬНАЯ КОНФОРМНОСТЬ И МЕЖЛИЧНОСТНОЕ
ПОВЕДЕНИЕ**Тоирова Нилуфар Шухрат кизи**

Магистрантка Ташкентского Международного

Химического Университета

E-mail: nilufar7411@mail.ru

Аннотация: В данной статье анализируется понятие социального конформизма, его роль во взаимосвязях между личностью и обществом, а также влияние на межличностное поведение. Автор раскрывает как положительные,

так и отрицательные стороны конформизма, рассматривает факторы, влияющие на самостоятельное мышление личности, такие как групповое давление, социальные нормы и стереотипы. Также в статье обсуждаются формы проявления конформизма в межличностных отношениях и пути его преодоления. Посредством теоретического анализа и практических примеров автор обосновывает значимость критического мышления для сохранения баланса в социальном взаимодействии.

Ключевые слова: социальный конформизм, межличностные отношения, групповое давление, социальные нормы, поведение, социальная психология, свобода личности, конформность, самостоятельное мышление, социальное влияние.

SOCIAL CONFORMITY AND INTERPERSONAL BEHAVIOR

Toirova Nilufar Shukhrat kizi

Master's Student, Tashkent

International University of Chemistry

E-mail: nilufar7411@mail.ru

Annotation: This article analyzes the concept of social conformity, its role in the relationship between the individual and society, and its influence on interpersonal behavior. The author explores both the positive and negative aspects of conformity, examining the factors that affect independent thinking, such as group pressure, social norms, and stereotypes. The article also discusses the manifestations of conformity in interpersonal relationships and ways to overcome it. Through theoretical analysis and practical examples, the author substantiates the importance of critical thinking in maintaining balance in social interaction.

Keywords: social conformity, interpersonal relations, group pressure, social norms, behavior, social psychology, personal freedom, conformism, independent thinking, social influence.

I. Kirish (Introduction)

Bugungi kunda jamiyatda shaxsning ijtimoiy muhitga moslashuvi, guruh me'yorlari va talablariga bo'ysinishi, xususan, konforizm masalasi dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etmoqda. Ijtimoiy konforizm – bu shaxsning atrofidagi odamlar fikri, xulq-atvori va umumiy qabul qilingan me'yorlarga mos ravishda harakat qilishi, o'z qarashlari va pozitsiyalaridan voz kechib, jamiyat ta'siriga bo'ysinishi jarayonidir. Bu holat shaxsning mustaqil fikr yuritish qobiliyati, tanqidiy yondashuvi hamda shaxsiy qarashlarining shakllanishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu bilan birga, ma'lum holatlarda konforlik ijtimoiy tartibni saqlash, guruhdagi muvofiqlikni ta'minlashda ijobiy funksiyani ham bajaradi.

Ushbu maqolada ijtimoiy konforizmning nazariy asoslari, uning shaxslararo munosabatlardagi namoyon bo'lish xususiyatlari va bunday holatlarni bartaraf etish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Mavzu ijtimoiy psixologiya nuqtayi nazaridan tahlil qilinib, amaliy misollar orqali masalaning mohiyati yoritib beriladi.

Tadqiqot natijalari. Olib borilgan nazariy tahlil va amaliyotga taalluqli kuzatuvlar natijasida ijtimoiy konforizm shaxslararo munosabatlarda muhim psixologik omil sifatida namoyon bo'lishi aniqlandi. Ayniqsa, guruh muhitida shaxsning o'zini tutishi, fikr bildirishi va qaror qabul qilishida konforizm omillari hal qiluvchi rol o'ynashi ma'lum bo'ldi.

Tadqiqot davomida quyidagi asosiy natijalarga erishildi:

Konforizmning sabablari sifatida jamoa ta'siri, tanqiddan qo'rqish, jamiyatda qabul qilingan me'yorlarga moslashish ehtiyoji, o'zini yakkalikdan saqlash kabi omillar belgilandi.

Konforizmning sabablari sifatida jamoa ta'siri, tanqiddan qo'rqish, jamiyatda qabul qilingan me'yorlarga moslashish ehtiyoji, o'zini yakkalikdan saqlash kabi omillar belgilandi. Shuningdek, shaxsda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatining pastligi, o'z fikriga nisbatan ishonchsizlik va mas'uliyatdan qochish holatlari ham konforizmga moyillikni oshiradi. Ba'zi holatlarda shaxs boshqalar tomonidan qabul

qilinishi va maqullanishiga bo'lgan ehtiyoj tufayli o'zining asl qarashlarini yoki nuqtayi nazarini yashiradi yoki o'zgartirishi mumkin.

Ayniqsa, guruh ichidagi munosabatlar dinamikasida, kuchli lider mavjud bo'lgan jamoalarda yoki omma fikri ustuvor hisoblangan holatlarda konforlik kuchliroq namoyon bo'ladi. Bunday sharoitda shaxs "to'g'ri fikr" deb hisoblangan yo'nalishga avtomatik ravishda moslashishga intiladi, hatto bu uning shaxsiy qadriyatlari va ichki e'tiqodiga zid kelsa ham.

Konforizmning bardavomligida ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va madaniyatdagi qoliplashgan stereotiplar ham muhim rol o'ynaydi. Ularning ta'siri ostida insonlar ko'pincha real vaziyatni obyektiv baholamasdan, "ko'pchilik qanday qiliyotsa, men ham shunday qilishim kerak" degan ruhiy holatda qaror qabul qilishga moyil bo'ladi.

Faktorlar	Ta'sir qilish yo'li	Odamlarning qaror qabul qilishga ta'siri
Ommaviy axborot vositalari	Ommaviy axborot vositalari jamoat fikrni shakllantiradi va guruhdagi umumiy qarashlarni belgilovchi asosiy manbaga aylanadi.	Masalan, ommaviy axborot vositalari guruhning umumiy fikrini yoki moda trendlarini qo'llab-quvvatlaydi, bu esa shaxsni jamoa bilan moslashishga undaydi.
Ijtimoiy tarmoqlar	Ijtimoiy tarmoqlardagi manipulyatsiya, shuningdek, yoshlarning o'z pozitsiyasini boshqalarning xulq-atvoriga moslashtirishi mumkin.	Ijtimoiy tarmoqlar shaxslarning hayotini boshqa odamlar bilan taqqoslab, o'zgarishlar bilan yangilangan me'yorlarga moslashishga qo'llab-quvvatlashadi.

Faktorlar	Ta'sir qilish yo'li	Odamlarning qaror qabul qilishga ta'siri
Madaniyatdagi qoliplashgan stereotiplar	Madaniyatdagi ustun stereotiplar shaxslar va guruhlarining jamiyatdagi munosabatlarini shakllantiradi, shaxslar ularga moslashishga intiladi.	Madaniyatdagi stereotiplar shaxslarning o'z shaxsiy fikrlarini yashirishga, olib borayotgan xulq-atvorlarini ommaga moslashtirishga olib kelishi mumkin.

Shaxslararo xatti-harakatlarda konforizm turli shakllarda — ya'ni sukut saqlash, guruh fikriga mos keluvchi qarorlar qabul qilish, o'z fikridan voz kechish kabi holatlarda namoyon bo'lishi mumkinligi aniqlandi.

Shaxslararo xatti-harakatlarda konforizm turli shakllarda — ya'ni sukut saqlash, guruh fikriga mos keluvchi qarorlar qabul qilish, o'z fikridan voz kechish kabi holatlarda namoyon bo'lishi mumkinligi aniqlandi. Suhbat yoki muhokama davomida shaxs o'z pozitsiyasini bildirmaslikka, ya'ni sukut saqlashga moyil bo'lishi mumkin. Bu holatda shaxs jamoa yoki guruhning umumiy fikriga zid kelmaslikka intiladi, bu esa uning shaxsiy fikrini ifoda etmasligini, o'z qarorlariga ishonmasligini ko'rsatadi.

Guruhda qaror qabul qilish jarayonida ham konforizm o'zini namoyon qiladi. Shaxs, agar guruhning umumiy fikriga mos keluvchi qaror qabul qilishda yo'l tutadigan bo'lsa, bu uning shaxsiy qarorlariga ishonmaslik yoki ularni o'zgartirishga tayyorligini ko'rsatadi. Guruhning fikriga moslashishning sababi, jamoaviy munosabatlarda ushbu qarorlarni qabul qilishning ijobiy va kuchli ta'siriga ishonganlikdan kelib chiqadi.

Ushbu jarayonlarda shaxs o'zining asl pozitsiyasidan voz kechishi, ya'ni qator holatlarda guruhning talablariga moslashib, o'z ehtiyojlaridan, qarashlaridan va kutilgan natijalariga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu holatlar, o'z navbatida, shaxsning ichki o'zgarishlarga qarshi bo'lib, uning shaxsiy va ijtimoiy munosabatlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Ijtimoiy konforizm mustaqil fikrlash va shaxsiy pozitsiya shakllanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, ayniqsa yoshlar va emotsional jihatdan barqarorlashmagan shaxslar orasida.

Shu bilan birga, ijtimoiy tartib va guruh ichidagi muvofiqlikni saqlash nuqtayi nazaridan konforizm ayrim ijobiy funksiyalarga ham ega ekanligi qayd etildi.

Shu bilan birga, ijtimoiy tartib va guruh ichidagi muvofiqlikni saqlash nuqtayi nazaridan konforizm ayrim ijobiy funksiyalarga ham ega ekanligi qayd etildi. Masalan, jamoa ichidagi muvofiqlikni va umumiy maqsadlarga erishishni ta'minlashda konforizmning muhim roli bor. Agar har bir shaxs o'zining individual fikrlariga qat'iy amal qilsa, bu guruhdagi muloqot va hamkorlikni murakkablashtirishi, ishning samaradorligini kamaytirish imkonini tug'diradi. Shuningdek, konforizm jamoadagi barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi, chunki guruhning umumiy qabul qilgan me'yorlariga moslashish jamoa a'zolarining o'zaro ishonchini oshiradi.

Guruh ichidagi ishchanlik va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash uchun konforizm jamiyatning to'g'ri ishlashini ta'minlaydi. Agar shaxslar ijtimoiy tartibga rioya qilsa, jamiyatdagi umumiy qoidalar va qonunlar buzilmaydi. Bundan tashqari, konforizm jamiyatdagi himoyani kuchaytirish, adashish va ijtimoiy tahdidlarni kamaytirishga yordam beradi. Jamoaviy harakatlardagi muvofiqlik ham ishlarning samaradorligini oshiradi, chunki guruh a'zolari bir-biriga moslashgan holda hamkorlik qilishadi.

Ammo, konforizmning ijobiy tomonlarini to'g'ri baholash va ishlatish uchun shaxslarning mustaqil fikrlash va o'z pozitsiyalarini ifoda etish imkoniyatlarini ham ta'minlash muhimdir. Bu ijtimoiy muvozanatni saqlash va guruhdagi ijtimoiy munosabatlarning sog'lom rivojlanishini ta'minlaydi.

Tanqidiy fikrlash ko'nikmalari, muloqot madaniyati va shaxsiy faollikni rivojlantirish orqali konforizm ta'sirini kamaytirish imkoniyati mavjudligi isbotlandi.

Ushbu natijalar ijtimoiy psixologiya, ta'lim va tarbiya jarayonlarida, jamoaviy faoliyatni tashkil etishda foydali bo'lishi mumkin.

Tadqiqot natijalari tahlili.

Olib borilgan tahlillar ijtimoiy konforizmning shaxsning shaxsiy munosabatlariga, xulq-atvor strategiyasiga va qaror qabul qilish jarayonlariga ta'sirini chuqurroq anglash imkonini berdi. Konforizmning guruh ta'siriga nisbatan shaxsning qanday munosabatda bo'lishi, uning ichki e'tiqodi, psixologik barqarorligi va ijtimoiy rollarini qay darajada qabul qilishi bilan bog'liq ekanligi aniqlandi.

Aniqlangan asosiy tendensiyalardan biri — bu shaxsning ijtimoiy guruh ta'siriga moslashishida ularning yosh, jins, tajriba va ta'lim darajasi muhim rol o'ynashi haqidagi xulosadir. Masalan, yoshlar o'rtasida konforizm darajasi kattalarga nisbatan yuqori bo'lib, bu holat ularda mustaqil fikr va tanqidiy yondashuvning yetarli darajada shakllanmaganligi bilan izohlanadi.

Tahlillar shuni ham ko'rsatdiki, guruh bosimiga moyillik shaxslararo munosabatlarda noto'g'ri qarorlarga olib kelishi, hamda shaxsiy ehtiyoj va qarashlarning soyaga ketishiga sabab bo'ladi. Bunday sharoitda shaxs o'z “men”-ini yo'qotish xavfiga duch keladi va ijtimoiy ta'sirlar ostida yashaydigan, mustaqil pozitsiyasi yo'q shaxsga aylanishi mumkin.

Shuningdek, tahlillar davomida konforizmning ba'zi ijobiy jihatlari ham aniqlandi. Xususan, jamoa ichidagi kelishuv, tinchlik va muvofiqlikni ta'minlashda, muayyan muvaffaqiyatlarga erishishda konforizm ijobiy mexanizm sifatida xizmat qilishi mumkin.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, konforizm ta'sirini kamaytirish uchun ta'lim-tarbiya tizimida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, shaxslararo muloqot madaniyatini shakllantirish va shaxsiy avtonomiyani qo'llab-quvvatlashga qaratilgan mexanizmlar joriy etilishi lozim.

Xulosa

Yig'ilgan nazariy ma'lumotlar va olib borilgan tahlillar asosida xulosa qilish mumkinki, ijtimoiy konforizm — bu jamiyat va shaxs o'rtasidagi murakkab munosabatlarni belgilaydigan muhim ijtimoiy-psixologik jarayondir.

Uning ta'siri shaxsning shaxsiy fikr bildirishi, mustaqil qaror qabul qilishi va shaxslararo munosabatlarda o'zini namoyon qilishida muhim rol o'ynaydi.

Konforizmning ijobiy tomonlari sifatida guruhdagi muvofiqlikni ta'minlash, jamoaviy qarorlarni osonlashtirish va ijtimoiy barqarorlikni saqlash mumkin bo'lsa, uning salbiy jihatlari shaxsning individualligini so'ndiradi, ijtimoiy faollikni kamaytiradi va tanqidiy fikrlash qobiliyatini cheklaydi.

Mazkur maqoladagi xulosalar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy konforizmning ta'sirini kamaytirish uchun ta'lim va tarbiya jarayonlarida mustaqil fikrlash, shaxsiy pozitsiyani shakllantirish, tanqidiy yondashuvni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur. Bu esa shaxslararo munosabatlarda sog'lom muhitni shakllantirish va shaxsning ijtimoiy yetukligini oshirishga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Asch, S. E. (1955). Opinions and social pressure. *Scientific American*, 193(5), 31–35.
2. Cialdini, R. B., & Goldstein, N. J. (2004). Social influence: Compliance and conformity. *Annual Review of Psychology*, 55, 591–621.
3. Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. Stanford University Press.
4. Deutsch, M., & Gerard, H. B. (1955). A study of normative and informational social influences upon individual judgment. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 629–636.
5. Aronson, E., Wilson, T. D., & Akert, R. M. (2018). *Social Psychology* (10th ed.). Pearson Education.
6. Myers, D. G. (2014). *Exploring Social Psychology* (7th ed.). McGraw-Hill Education.
7. Turner, J. C. (1991). *Social Influence*. Thomson Brooks/Cole Publishing.
8. Milgram, S. (1974). *Obedience to Authority: An Experimental View*. Harper & Row.
9. Moscovici, S. (1985). Social influence and conformity. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), *The Handbook of Social Psychology* (Vol. 2, 3rd ed., pp. 347–412). Random House.